

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ

ΤΕΧΝΗ - ΧΑΡΙΣΜΑ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

Ἔπο

ΑΓΝΗΣ ΠΑΒΕΪ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε' ΙΝΔΙΑ - ΚΕ ὙΛΑΝΗ

Γενική Ἱστορία

Περὶ τὸ ἔτος 2.000 π.Χ., νομαδικὴ φυλὴ Ἀριανῆς γλώσσης, ἡ ὁποία κατεῖχε τὴν Βόρειον Περσίαν καὶ τὸ Ἀφγανιστάν, εἶχε κατέλθει διὰ τῶν βορειοδυτικῶν στενωῶν εἰς τὴν Ἰνδίαν. Πολεμοῦντες εἶχον εἰσδύσει εἰς ὅλην τὴν χερσόνησον, ἀλλὰ δὲν ἐπέτυχον ποτὲ πραγματικὴν ἐνότητα. Ὑπῆρχον πολλοὶ ἀντίπαλοι πρίγκιπες καὶ βασιλεῖς καὶ εὐάριθμοι μικραὶ δημοκρατίαι. Οἱ διάφοροι δυνάσται ἐπολεμοῦσαν συχνὰ ὁ εἰς κατὰ τοῦ ἄλλου, ἀλλὰ ἐν τῷ συνόλῳ ἐπεκράτει ἡσυχία καὶ αἱ συνθήκαι ὑπὸ τὰς ὁποίας ἔζων οἱ ἀρχαῖοι Ἴνδοι ἦσαν ὀλιγώτερον ἄγρια καὶ πιθανὸν καὶ εὐτυχέστεραι ἐκείνων τῶν περισσότερον πρὸς Δυσμᾶς ἐγκατεστημένων φυλῶν. Τὸ κλίμα ἦτο θερμὸν, τὸ ἔδαφος πλούσιον, αἱ ἀνάγκαι τῶν κατοίκων ὀλίγαι, καὶ δὲν ἔκαμον ἐμπόριον μεῖ ἄλλας χώρας· πράγματι, δὲν ἀποκλείεται νὰ ἠγνόουν τὴν ὑπαρξίν οἰασθήποτε ἄλλης ἐκ τῶν μεγάλων αὐτοκρατοριῶν τῆς ἐποχῆς.

Τὰ φυσικὰ προχώματα τῆς Ἰνδίας καθίστων αὐτὴν σχετικῶς ἀσφαλῆ ἐναντι τῶν ἐπιδρομῶν, οὐδεὶς φιλόδοξος ἀρχηγὸς εἶχεν ἐμφανισθῆ εἰς τὴν χώραν, καὶ δὲν ὑπῆρχε κίνησις ἀπὸ θαλάσσης. Τινὲς ἐκ τῶν προυχόντων ἠσχολοῦντο μετὰ τὸν δαμασμὸν τῶν ἐλεφάντων, ἐσκότωναν τίγρεις, καὶ οἰκοδομοῦσαν πόλεις καὶ παλάτια, μέσα εἰς τὰ ὁποία ἔζων μετὰ μεγάλην πολυτέλειαν, κατέχοντες πλούτη μυθώδη.

Ἐπικαὶ ἀφηγήσεις συνετάσσοντο, ἐκυ-

κλοφόρουν διὰ ζώσης, καὶ ἐγένετο πνευματικὴ ἀνταλλαγὴ ἀπόψεων σχετικὰ μετὰ τὴν ζωὴν καὶ τὰ μυστήριά της. Οἱ ἄνθρωποι ἐξέφραζον μετὰ τραγούδια τὴν χαρὰν τῶν, τὰ κοινωνικὰ γεγονότα, τὰ νέα τῆς καθημερινῆς ζωῆς καὶ τὰ ἐνδιαφέροντα ἀγροτικὰ τῶν ζητήματα. Ἐλάτρευαν πολλοὺς θεοὺς, ἐξ ὧν ὁ κυριώτερος ἦτο ὁ Βράμας, ὁ θεὸς τοῦ ἡλίου, μέχρι τῆς ἐμφάνισεως τοῦ Βουδισμού κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα πρὸ Χριστοῦ.

Εἰσβολὴ ἀπὸ τῆς βορειοδυτικῆς πλευρᾶς

Ὑστερα ἀπὸ τὴν κατάκτησιν τῶν τῆς Βαβυλῶνος, οἱ Πέρσαι εἶχον εἰσβάσει εἰς τὴν Ἰνδίαν, ἀλλὰ ὄχι μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας, καὶ τότε, περὶ τὰ 736 π.Χ., κατήλθεν Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν διὰ τῶν στενωῶν τῆς Κυβηρίας εἰς ἀναζήτησιν κατακτήσεως ὅλον ἐν περισσοτέρων ἔδαφῶν. Ἐξαπέλυσε μεγάλην μάχην ἐναντίον τοῦ πολὺ ἰσχυροῦ καὶ ἱππότου βασιλέως Πύρου, ὁ ὁποῖος εἶχε περιλάβει εἰς τὴν στρατιάν του καὶ 200 ἐλέφαντας. Τὸ μακεδονικὸν πεζικὸν ἐπολέμησε καὶ κατετρόπωσε τοὺς πελωρίους αὐτοῦ ἀντιπάλους· ὅμως τὰ στρατεύματα τοῦ Ἀλεξάνδρου ἦσαν κατάκοπα καὶ ἠρνήθησαν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν περαιτέρω, εἰδ' ἄλλως θὰ εἶχε πιθανώτατα προχωρήσει ἀνατολικώτερον, διασχίζων τὴν πεδιάδα πέραν τῆς ἐρήμου, μέχρι τοῦ Γάγγου ποταμοῦ. Πάντως, συνεκρότησε στόλον καὶ ἐπέστρεψε πρὸς τὸ στόμιον τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ δὲν εἰσέβαλεν ἐκ νέου εἰς τὴν χώραν. Καὶ οὕτω, διὰ μέσου ὧν τῶν αἰῶνων αὐτῶν,

ὁ Ἰνδικὸς πολιτισμὸς ἐξειλιχθη ἐπὶ ἰδικῆς του γραμμῆς, ἀνεπηρέαστος ἀπὸ οἰονδήποτε ἄλλον ἐξ ἐκείνων ποὺ ἐξητάσαμεν εἰς τὰ προηγούμενα κεφάλαια.

Μυθικαὶ παραδόσεις τῆς Ἰνδικῆς ἰατρικῆς

Οἱ ἀρχαῖοι Ἰνδοὶ εἶχον «θεὸν ὄφιν μὲ χιλίας κεφαλὰς», ὁ ὁποῖος ἐθεωρεῖτο κάτοχος ὅλης τῆς σοφίας τοῦ κόσμου. Ἐνας ἀπὸ τοὺς μύθους των λέγει ὅτι ὁ Βράμα, λυπούμενος διὰ τὴν δυστυχίαν καὶ τὰ βάσανα τῆς ἀνθρωπότητος, ἔστειλε τοὺς διδύμους υἱοὺς του, τὸν Ἀϋοῦρ καὶ τὸν Βέδα, εἰς τὸν κόσμον καὶ τοὺς ἐνέπνευσε ὅλην τὴν σοφίαν καὶ τὰς γνώσεις αὐτοῦ τοῦ θεοῦ ὄφεως, διὰ νὰ διδάξουν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὴν «ὀρθὴν ὁδόν».

Ἐπιπλέον μυθικὴ ἔκδοσις περὶ τῆς καταγωγῆς τῆς ἰνδικῆς ἰατρικῆς εἶναι ὅτι, ἐκ τῶν τεσσάρων ἱερῶν βιβλίων τῶν Βέδα, τὸ ἀρχαιότερον — σανσκριτικὸν κείμενον — εἶναι γνωστὸν ὡς «Ἀϋοῦρ Βέδα» ἢ «Ἐπιστήμη τῆς Ζωῆς». Αὐτὸ ἀποτελεῖτο ἀπὸ τέσσερα μέρη καὶ ἐπραγματεύετο τὴν Ἰατρικήν, τὴν Χειρουργικήν, τὴν Ὀφθαλμιατρικήν καὶ τὴν Παιδιατρικήν, ποὺ εἶχον ὅλα συγκεντρωθῆ ἀπὸ ἓνα μέγαν ἰατρόν, τὸν Σουσρούτα. Σημειωτέον ὅτι τὰ ἔργα τοῦ Σουσρούτα ἐθεωρεῖτο πῶς τοῦ εἶχαν ὑπαγορευθῆ ἀπὸ τὸν θεόπνευστον ἰατρόν Ντανβαντάρι, καὶ τὸ ἱστορικὸν τῆς γεννήσεως τοῦ θεοῦ αὐτοῦ ἰατροῦ ἀναφέρεται κατὰ τὸν τρόπον παραδοξὸν εἰς ἀρχαῖα ἰνδικὰ συγγράμματα.

Ἐνθαυμάσιον καὶ λοιμὸς εἶχον ἐπιπέσει ἐπὶ τῆς χώρας, καὶ οἱ θεοὶ εἶχαν δηλώσει ὅτι μόνον διὰ τῆς ἀποκτήσεως τοῦ «Ἀμρίτα» ἢ Ποτοῦ τῆς Ἀθανασίας, θὰ ἠδύναντο τὰ δεινὰ τῶν θνητῶν ν' ἀνακουφισθῶν. Ὁ μόνος τρόπος ἐξασφαλίσεως τοῦ θαυματουργοῦ αὐτοῦ ποτοῦ ἦτο ἡ ἀποξήρασις τοῦ «Ὠκεανοῦ Γάλακτος», ἀνωθεν τοῦ ὁποίου ἀνυψοῦτο τὸ ὄρος Μανταρά. Καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, οἱ θεοὶ καὶ οἱ δαίμονες ἐλησμόνησαν τὴν ἔχθραν των καὶ ἤνωσαν τὰς δυνάμεις των. Ὁ μέγαν ὄφιν Βαζουκὲ ἐτυλίχθη γύρω ἀπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους, καὶ τότε οἱ θεοὶ ἄρπαξαν τὸ θηρίον ἀπὸ τὸ κεφάλι καὶ τὴν οὐρὰν καὶ ἐβύθισαν

τὸ ὄρος μέσα εἰς τὸν Ὠκεανόν. Τὸ ἔργον αὐτὸ ὑπῆρξε βαρὺ, κοπιώδες καὶ ἡ ἱστορία του περιγράφεται μὲ πολλὰς φαντασιώδεις λεπτομερείας. Ἀλλὰ, τέλος, ὁ ἥρακλειος ἄθλος ἐξετελέσθη, καὶ ἀνεφάνη ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸν ἀποξηραμένον Ὠκεανόν κατὰ πρῶτον ἡ σελήνη, κατόπιν ἓνα θαυμασίον δένδρον, ἡ ἱερὰ ἀγέλας, αἱ θεαὶ τῆς Ἀγάπης, τοῦ Οἴνου καὶ τῆς Καλλονῆς, καὶ τελευταῖος, μὲ λευκὴν περιβολήν, ὁ ἰατρὸς Ντανβαντάρι κρατῶν ἀνὰ χεῖρας τὸ κύπελλον περιέχον τὸν «Ἀμρίταν». Μετὰ ταῦτα, λόγῳ τῆς ἀπεριορίστου συμπαθείας του πρὸς τὴν δυστυχίαν τῆς ἀνθρωπότητος, συνέλαβε τὴν σκέψιν νὰ ξαναγεννηθῆ ἐπὶ τῆς γῆς ὡς πρίγκιψ τοῦ Μπεναρές, ἐνσαρκωθεὶς μὲ τὸν σκοπὸν νὰ διδάξῃ τὴν Ἀϋοῦρ Βέδα εἰς τὸν Σουσρούτα, υἱὸν τοῦ ὀνομαστοῦ πολεμιστοῦ καὶ σοφοῦ Βισβαμίτρα.

Ὁ Σουσρούτα εἶναι ἀναμφιβόλως ἱστορικὸν πρόσωπον, ἀλλ' ὑπάρχουν διαφορὰι γινῶμαι ὡς πρὸς τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἔζησε. Τινὲς ἐκ τῶν συγγραφέων, στηριζόμενοι ἐπὶ τοῦ γεγονότος ὅτι ἀμφότεροι, καὶ αὐτὸς καὶ ὁ Χαράκα—ὁ δευτέρος ἐκ τῶν φημισμένων ἰατρῶν τῆς ἀρχαίας Ἰνδίας—ἀναφέρονται εἰς τὸ μέγα ἔπος «Μαχαβαράτα», θεωροῦν ὅτι τὰ ἔργα τὰ ὁποῖα ἀποδίδονται εἰς αὐτοὺς εἶναι τοῦλάχιστον τόσον παλαιὰ ὅσον ἡ ὀμηρικὴ ποιήσις. Ἐν τούτοις, νεώτεροι σανσκριτικοὶ μελετηταὶ ἰσχυρίζονται ὅτι ἐγράφησαν ὄχι πολὺ πρὶν ἀπὸ τὴν μακεδονικὴν εἰσβολήν, καὶ ἴσως μάλιστα ἓνα ἢ δύο αἰῶνας ἀργότερον.

Κατὰ πολὺ ἀρχαιότερον ἐκ τῶν ἱερῶν βιβλίων τῶν Ἰνδιῶν εἶναι τὸ «Ῥιγκ Βέδα» ἢ «Γνώσις Ἐξυμνήσεως», τὸ ὁποῖον ὑποτίθεται ὅτι χρονολογεῖται περίπου ἀπὸ τὸ 1500 π.Χ. Εἶναι συλλογὴ τραγουδιῶν ἢ ὕμνων μὲ θέματα ἀγροτικά, κοινωνικά ἔθιμα, ἀσθενείας καὶ τὴν καταπολέμησιν αὐτῶν, καὶ περιέχουν παρακλήσεις πρὸς τὸν Ἀϋοῦρ καὶ τὸν Βέδα—δεδομένου ὅτι ἡ ἀρρώστια ἐθεωρεῖτο ἐκδήλωσις ὀργῆς τῶν θεῶν. Ἀναφέρει εἰδικὴν τάξιν ἰατρῶν καὶ περιέχει μέρη ποὺ ἐξυμνοῦν τὴν θεραπευτικὴν δύναμιν βοτάνων καὶ ὕδατος καὶ παραδέχεται τοῦλάχιστον δύο νόσους, τὴν λέπραν καὶ τὴν φθίσιν.

Τρίτον βιβλίον εἶναι τὸ «Ἀθάρβα Βέδα» ἢ «Γνώσις Μαγείας»· καὶ αὐτὸ πραγματεύεται περὶ ἱατρικῆς, ἀν καὶ εἰς τὴν πραγματικότητά εἶναι «ἐπιστήμη» μαγγανειῶν καὶ ἐπικλήσεων.

Τὸ «Ἀϋούρ Βέδα» θεωρεῖται ὅτι εἶναι τὸ δευτέρον ἐκ τῶν βιβλίων αὐτῶν.

Πρόοδοι εἰς τὴν ἱατρικὴν

Ἀπὸ τὸ 800 π.Χ. μέχρι τοῦ ἔτους 1.000 μ.Χ. ἤνθησεν ἡ λαμπρότερα καὶ πλουσιωτέρα περίοδος τοῦ Ἰνδικοῦ πολιτισμοῦ· καίτοι ἡ ἱατρικὴ ἦτο ἀποκλειστικῶς εἰς χεῖρας τῶν ἱερέων καὶ τῶν σοφῶν, ἐλειτούργει καὶ ἓνα κέντρον ἐκπαιδεύσεως εἰς τὴν ἱατρικὴν εἰς τὸ Μπεναρές. Οἱ δύο ἐξέχοντες ἱατροὶ τοῦ πρώτου μέρους τῆς περιόδου αὐτῆς—ὁ Σουσρούτα καὶ ὁ Χαράκα—ἀμφοτέρω συν-ἔταξαν σύντομα διαφωτιστικὰ συγγράμματα περὶ ἱατρικῆς. Λέγεται ὅτι αἱ γνώσεις καὶ ἡ πρακτικὴ ἐπιτηδεύουσα τοῦ Χαράκα τοῦ ἀπεκαλύφθησαν ὑπὸ τοῦ μεγάλου θεοῦ Ἰντρα τῇ μεσολαβήσει σοφοῦ τινός. Ἐκ τῶν δύο συγγραμμάτων, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται εἰς τὸν Σουσρούτα εἶναι τὸ μᾶλλον ἀξιολογώτερον· ἀπαριθμεῖ πλεόν τῶν χιλίων ἑκατὸ παθήσεων, αἵτινες χωρίζονται εἰς δύο μεγάλας κατηγορίας, φυσικὰς καὶ ὑπερφυσικὰς, καὶ ἀναφέρει 760 βότανα. Μεταξὺ τῶν ἐξ ἀπόψεως ἱατρικῆς καὶ νοσηλευτικῆς θεραπειῶν ποὺ περιγράφονται, εἶναι λουτρά, ὑποκλυσμοί, ἐμετικά, πλύσεις κοιλικαὶ καὶ τῶν οὐροποιητικῶν ὀργάνων, φλεβοτομαί, γαργαρισμοὶ καὶ εἰσπνοαί. Ὁ Σουσρούτα τονίζει τὴν ἀπαράβατον ἀρχὴν καθ' ἣν αἱ πρακτικαὶ καὶ θεωρητικαὶ γνώσεις δέον νὰ συμβαδίζουν: «Ὁ κατέχων γνώσεις μονάχα ἀπὸ βιβλία θὰ αἰσθανθῇ ἀμηχανίαν καὶ φόβον, ὅπως ὁ δειλὸς ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ὅταν θ' ἀντικρύσῃ τὴν πραγματικὴν ἀρρώστιαν, τὸ ἴδιο ὅπως καὶ ἐκεῖνος ποὺ καταπιάνεται μὲ τὴν πρακτικὴν χωρὶς προηγουμένης μελέτας τῆς γραπτῆς ἐπιστήμης, καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ χαίρῃ ἐκτιμήσεως ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τοῦ ἀξίζει νὰ τιμωρηθῇ ἀπὸ τὸν βασιλέα· ἐκεῖνος ὅμως ποὺ συνδυάζει γνώσεις μὲ πείραν προβαίνει μετὰ πεποιθήσεως καὶ σιγουράδας, ὅπως τὸ τροχοφόρον ποὺ κυλᾷ

ἐπὶ στερεοῦ ἐδάφους». Ἐπιστᾷ τὴν προσοχὴν τῶν μαθητεουσμένων ἐπὶ ἀποφυγῆς ἐπιπολαίας χρησιμοποίησεως ὀδηγιῶν ἀπὸ βιβλία, προσθέτων ὅτι ὁ ἐφαρμύζων κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν τὰς γνώσεις του «ὁμοιάζει πρὸς ὄνον φορτωμένον μὲ ξυλείαν σαντάλου, διότι γνωρίζει μὲν τὸ βάρος, ὄχι ὅμως καὶ τὴν ἀξίαν του».

Χειρουργικὴ

Εἰς οὐδεμίαν ἄλλην χώραν τοῦ ἀρχαίου κόσμου εἶχεν ἀνέλθει ἡ χειρουργικὴ εἰς τόσον ὑψηλὸν ἐπίπεδον ὅσον εἰς τὴν Ἰνδίαν. Οἱ Ἰνδοὶ ἐχρησιμοποιοῦν ὠρισμένα βότανα ὡς ναρκωτικά—ἀναισθητικά δὲν ἦσαν τότε γνωστά—καὶ αἱ μέθοδοί των διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ καταρράκτην ἢ ἔλκος δὲν διέφερον καὶ πολὺ ἀπὸ τὰς σημερινὰς, ἐκτὸς ἀπὸ τοῦ ὅτι ἡγνόουν, ὡς φαίνεται, τὰς ἀπολινωσείας, καὶ ἐσταματοῦσαν τὰς αἱμορραγίας διὰ πίεσεως, καυτηριάσεων καὶ ζέοντος ἐλαίου. Ἀπὸ τὰ βιβλία τοῦ Σουσρούτα πληροφοροῦμεθα ὅτι ἐδίχαζον τὸ ὑπερκόγχιον νεῦρον εἰς περίπτωσιν νευραλγίας, καὶ προέβαινον εἰς λαπαροτομίας καὶ ραφὴν ἐντέρων προκειμένου περὶ ἐμφράξεως ἢ ἄλλων βλαβῶν. Περιγράφει ἄνω τῶν ἑκατὸ ἐργαλείων, ἀναφέρων ὡς τὸ πρῶτιστον καὶ καλύτερον τὸ «χέρι». Πλαστικὴ χειρουργικὴ—κυρίως ρινοπλαστικὴ—περιγράφεται ἐν λεπτομερείᾳ. Δι' ἐγχειρήσεις τοῦ εἴδους αὐτοῦ ἐγένετο ἐξάσκησις ἐπὶ πτωμάτων ζώων. Ποιὴ ἢ ὁποία φαίνεται νὰ ἐφηρμόζετο εὐρέως ἦτο κάκωσις ἢ καὶ ἀκρωτηριασμός τῆς μύτης. Ἴσως αὐτὸ νὰ ἐξηγῇ τὴν ἐπιτηδεύουσα τῶν Ἰνδῶν εἰς τὸν εἰδικὸν αὐτὸν κλάδον πλαστικῆς χειρουργικῆς. Νεαί μύτες κατεσκευάζοντο διὰ τῆς λήψεως σαρκὸς εἴτε ἀπὸ τὰς παρεῖας εἴτε ἀπὸ τὸ μέτωπον.

Οἱ Ἰνδοὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐγνώριζον ἐπίσης τὴν σημασίαν τῶν πρὸ τοῦ τοκετοῦ φροντίδων, ὡς καὶ τῶν ἐπιβαλλομένων μετὰ τὸν τοκετόν.

Αἱ γνώσεις των περὶ Ἀνατομίας καὶ Φυσιολογίας ἦσαν εἰς βαθμὸν καταπληκτικὸν τέλειαι καὶ ἀκριβεῖς, καὶ ἐβασίζοντο ἐπὶ ἀρχῶν παρομοίων πρὸς τὰς τῆς σημερινῆς ἐπιστήμης. Τὰ λείψανα τῶν βρεφῶν τῶν

κάτω τῶν δύο ἐτῶν ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν, ἀλλ' ἐκεῖνα ὄλων τῶν ἄνω τῆς ἡλικίας αὐτῆς ἀναγκαστικῶς παρεδίδοντο εἰς τὸ κρεματόριον.

Βασιλικὰ νοσοκομειὰ καὶ ἐκπαίδευσις εἰς τὴν ἰατρικὴν

Ὁ τρανώτερος ὄλων τῶν μοναρχῶν τῆς ἀρχαίας Ἰνδίας ἦτο ὁ Ἀσόκα, ὅστις ἐβασίλευσε ἀπὸ τὸ 264 μέχρι τοῦ 227 π.Χ. καὶ τὸ κράτος του ἐπεξετείνεται ἀπὸ τὸ Ἀφγανιστὰν μέχρι τοῦ σημερινοῦ Μαδράς. Εἰς ἐπιγραφὴν ἐπὶ τινος βράχου γίνεται λόγος περὶ οἰκοδομήσεως Νοσοκομείου. Εἶχε κήπους ποὺ προωρίζοντο ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν καλλιέργειαν φαρμακευτικῶν βοτάνων, τὰ ὁποῖα ἐμαζεύοντο μὲ καθιερωμένην τελετὴν, ὁμοίαν μὲ ἐκείνην ποὺ ἔκαμαν οἱ ἰδιοὶ μας ἰατροὶ τοῦ Μεσαίωνος, εἰς τὰς ὁποίας ἡ μαγεία ἐπαίξε σημαντικὸν ρόλον. Ὁ Ἀσόκα διέταξεν ἐπίσης τὴν ἐσκαφὴν πηγῶν, τὴν δημιουργίαν δημοσίων κήπων καὶ τὴν φύτευσιν δένδρων διὰ νὰ παρέχουν σκιὰν ἐπὶ ὄλων τῶν ἑδαφῶν του. Κατέβαλε φροντίδας διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν γυναικῶν καὶ παρέσχε μεγάλα ποσὰ εἰς τὰ διδακτικὰ τάγματα τῶν Βουδιστῶν. "Ὅλα αὐτά, κατ' ἀνάγκην, ἐνίσχουν σημαντικὰ τὴν πρόοδον τῆς ἰατρικῆς εἰς τὴν χώραν, ἀλλὰ, βέβαια, ἐπεκράτει ἀκόμη πολλὴ μαγγανεία καὶ δεισιδαιμονία.

"Ἐνας τρόπος θεραπείας, ὁ ὁποῖος φαίνεται νὰ ἔχη τὴν προέλευσίν του ἀπὸ τοὺς Ἰνδοὺς, εἶναι ὁ ὑπνωτισμὸς. Προφανῶς ἐξειλίχθη κατὰ τὰ πρῶτα χρόνια τοῦ Βουδισμού, καὶ μαζί του μετεφέρθη εἰς τὴν Κίναν. Τὰ μόνα ἔχνη τὰ ἀπομειναντα ἀπὸ τὰ ἔθιμα αὐτὰ μεταξὺ τῶν σημερινῶν Ἰνδῶν φαίνεται νὰ εἶναι ἡ παράδοξος λατρεία τῶν Σουαμῶν καὶ τῶν Μαχάτμα.

Τόσον εἰς τὴν Ἰνδίαν ὅσον καὶ εἰς τὴν Κεϋλάνην, τὸ δόγμα τῆς μετεμψυχώσεως ἢ μεταναστάσεως τῶν ψυχῶν ἦτο ἀρκετὰ διαδεδομένον. Ἐπιστεύετο ὅτι καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες διέτρεχον ἀλλεπαλλήλους σταθμοὺς εἰς σειρὰν ἐπανενσαρκώσεων προτοῦ κατορθώσων, ἐνδεχομένως, νὰ χαροῦν τὴν εὐδαίμονα ζωὴν τοῦ Ὑπερτέρου. Τὸ δόγμα αὐτὸ καθίστα τούτους ἀνθρώπους ἄ-

κως προσεκτικούς εἰς τὰς φροντίδας των πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τοὺς ἐνδεεῖς, ὅπως καὶ πρὸς τὰ ἀρρωστημένα ἢ πονοῦντα ζῶα. διότι δὲν ἦσαν ποτὲ βέβαιοι ὅτι κάποιοι ἀγαπητέμενος μεταστὰς φίλος των δὲν εἶχεν ἐπανενσωματωθῆ μέσα εἰς τὸ σῶμα κάποιου περιπλανωμένου ἐπαίτου ὑποφέρουτος ἀπὸ κάποιαν ἐπάρατον νόσον, ἢ ἀκόμη εἰς τὸ σῶμα ἐνὸς πεινασμένου ἢ ἀκρωτηριασμένου σκύλου ἢ ἄλλου ζώου, καὶ ὅτι τὸ αὐτὸ θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἐπιφυλάσῃ καὶ εἰς τοὺς ἰδίους ἢ μοῖρα των διὰ τὸ μέλλον. Κατὰ συνέπειαν, ἦτο συμφέρον των σὲ κάθε περίπτωσιν νὰ ἐπιδεικνύουν οἶκτον πρὸς τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα καὶ νὰ μεριμνοῦν ἰδιαιτέρως διὰ τοὺς ἐνδεεῖς. Τὰ αἰσθήματα αὐτὰ ἐπεξετείνοντο καὶ περιελάμβανον καὶ τὰ ζῶα, τὰ ὁποῖα εἶχον τὸ μερίδιόν των εἰς τὴν ὀργανωμένην πρόνοιαν ποὺ παρέιχετο εἰς τοὺς ἀσθενεῖς καὶ ἀπόρους εἰς εἰδικὰ νοσοκομεία, τὰ ὁποῖα ἐκτίζοντο καὶ ἐξωπλιζόντο ἐσωτερικῶς καταλλήλως, διὰ τὴν ὡς ἔνεστι μεγαλύτεραν ἄνεσιν των.

Ἐπίπεδον ἠθικῆς

Τὸ ἐπίπεδον τρόπου συμπεριφορᾶς ποὺ ἐζητεῖτο ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐφρόντιζον τοὺς ἀσθενεῖς ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀνωτάτου βαθμοῦ. Ἡ νοσηλεία τῶν πασχόντων φαίνεται νὰ ἐθεωροῦτο ἀρχικῶς ἔργον τῶν ἀνδρῶν, καίτοι, ὅπως εἶναι φυσικόν, αἱ γυναῖκες ἀσφαλῶς θὰ εἶχον ἀναλάβει μέγα μέρος αὐτοῦ· σχετικαὶ πληροφορίαι ὅμως δὲν ὑπάρχουν. Ὅπου γίνεται λόγος περὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ, ἀναφέρεται ὅτι «ἐπεβάλλετο τὰ πρόσωπα ποὺ ἐνοσῆλευον νὰ εἶναι καλῆς συμπεριφορᾶς, νὰ διακρίνωνται διὰ τὴν εὐγένειαν τῶν αἰσθημάτων των, νὰ εἶναι προικισμένα μὲ ἐξυπνάδα καὶ ἐπιτηδεϊότητα, νὰ ἔχουν καλοσύνην, νὰ εἶναι ἐξησκημένα εἰς κάθε ὑπηρεσίαν τὴν ὁποίαν ὁ ἀσθενὴς ἐνδεχομένως νὰ τοὺς ἐζήτηι, ἀρμόδια διὰ τὴν κατασκευὴν φαγητῶν, πεπειραμένα διὰ τὰ λουτρά καὶ τὸ πλύσιμον τῶν ἀσθενῶν, εἰς τὴν ἐντριβὴν καὶ τὰς μαλάξεις τῶν μελῶν, εἰς τὸ νὰ ὑποστηρίζουν, νὰ βοηθοῦν τὸν ἄρρωστον εἰς τὸ βάδισμα, γνῶσται τῆς τέχνης τοῦ ἀναπαυτικοῦ στρωσίματος τῶν κλινῶν, πάντα πρόθυμα καὶ ἐπιτηδεῖα εἰς

τὸ ν' ἀνακουφίζουν τοὺς πόνους, καὶ οὐδέποτε ν' ἀρνοῦνται τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν τῶν ἀνωτέρων των. Ὁ Σουσοῦτα λέγει: «Οἱ ἰατροί, ὁ πάσχων, τὰ φάρμακα καὶ ὁ νοσηλεύων εἶναι τὰ τέσσαρα πόδια τῆς ἰατρικῆς, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐξαρτᾶται ἡ θεραπεία». Ἐξηγεῖ κατόπιν κατὰ ποῖον τρόπον ὁ καθείς ἐξ αὐτῶν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι πραγματικὸς συντελεστής. «Ὁ νοσηλεύων εἶναι στήριγμα ὅταν εἶναι καλόψυχος, χωρὶς κακῶς ἐννοουμένην αἰδῶ, δυνατὸς καὶ ἀξίπιστος, προσεκτικὸς εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ ἰατροῦ.»

Τέλος τῆς ἐπιστημονικῆς ἰνδικῆς ἰατρικῆς

Κατὰ τὸν Η' αἰῶνα π.Χ., οἱ Ἀραβες μετέφεραν μέρη ἀπὸ τὰ ἔργα ἀμφοτέρων τῶν κορυφαίων Ἰνδῶν ἰατρῶν, ἀλλὰ μετὰ τὴν κατὰ κτῆσιν ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν, ὅλη ἡ συστηματικὴ φροντίς διὰ τοὺς πάσχοντας φαίνεται νὰ ἐξέλιπεν ὀλοσχερῶς εἰς τὴν Ἰνδίαν. Ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον τόσον μυστηριωδῶς ἐξήφανίσθη δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ γίνῃ γνωστὸς. Ἡ ἐπαναφορὰ τοῦ Βραμанизμοῦ μὲ τὰς αὐστηρὰς φυλετικὰς του προκαλήψεις καὶ τὰς ἀτελευτήτους διατυπώσεις καὶ ἀπαγορεύσεις του ὑπῆρξε, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, σημαντικὸς συντελεστής ἐν τούτοις, εἶναι δύσκολον νὰ υποθέσῃ κανεὶς ὅτι ἦτο αὕτῃ ἡ μόνη αἰτία τοῦ κακοῦ.

Κεϋλάνη

Τὴν ἐποχὴν τῆς πλέον φωτεινῆς περιόδου τῆς Ἰνδίας, εἶχε καὶ ἡ Κεϋλάνη λίαν ἐξελιγμένον καὶ πνευματικὸν πολιτισμόν. Εἶχε καλὴν πολεοδομικὴν καὶ ρυμοτομίαν, ὡς καὶ ὠραιότατους δημοσίους κήπους. Λέγεται ὅτι ἡ πρωτεύουσά της εἶχε ἑκατασιν εἴκοσι τετραγωνικῶν μιλίων. Εἶχε θαυμασίαν ἀρχιτεκτονικὴν, καὶ τὰ παλάτια, οἱ ναοὶ καὶ ἄλλαι οἰκοδομαὶ της ἦσαν ὅλα ἐκ λευκοῦ μαρμαροῦ.

Ἰνδικὴ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς Κεϋλάνης

Ὁ βασιλεὺς Ἀσόκα ἔστειλεν ἱεραποστόλους εἰς τὴν Κεϋλάνην, ὅπως καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας χώρας, διὰ νὰ διαδώσουν τὰ δόγματα

τοῦ Βούδα. Ἐδίδασκον τὴν πίστιν τοῦ ἰδίου ἡγέτου των, χωρὶς κανένα ἀπὸ τὰ μεταγενέστερα συμπληρώματα, τὰ ὁποῖα προσετέθησαν διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Εὐρίσκομεν εἰς τὰ ἱερὰ βιβλία τῆς Κεϋλάνης, κυρίως εἰς τὸ πρῶτον, τὸ «Μαχαβάνσα» ἢ «Τὰ Χρονικὰ τῆς Κεϋλάνης», μελέτην περὶ φιλανθρωπίας, μὲ περιγραφὰς κτιρίων νοσοκομείων καὶ περὶ τῶν νοσηλευτικῶν ὑπηρεσιῶν ποὺ παρείχοντο. Νοσοκομεῖα διὰ ζῶα, ὅπως καὶ δι' ἀνθρώπους, εἶχον ἱδρυθεῖ εἰς τὴν Κεϋλάνην, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἰνδίαν· καὶ ἡ μεγάλη ἀγάπη ποὺ ἔτρεφαν διὰ τὰ ζῶα εἰς ἀμφοτέρας αὐτὰς τὰς χώρας ἴσως δίδει τὴν ἐξήγησιν διὰ μίαν παράδοξον παράγραφον εἰς τὸ «Σαμχίτα-Σουσοῦτα», κατὰ τὴν ὁποῖαν ἀπαγορεύεται νὰ παρέχεται ἰατρικὴ βοήθεια εἰς τοὺς κυνηγούς καὶ εἰς ὄσους στεροῦν τὰ ζῶα τῆς ἐλευθερίας των.

Βασιλικοὶ ἱδρυταὶ νοσοκομεῖων

Ὁ μᾶλλον ὀνομαστὸς βασιλεὺς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦτο ὁ Ντούθα Γκαμάνι, ὅστις ἀπέθανε τὸ 161 μ.Χ. Εἰς αὐτὸν ἀποδίδεται ἡ οἰκοδόμησις δέκα ὀκτῶ νοσοκομείων, εἰς τὰ ὁποῖα εἶχε διορίσει ἰατροὺς πρὸς θεραπείαν τῶν ἀρρώστων. Αἱ ὑπάρχουσαι πληροφορίαι ἀποδεικνύουν ὅτι παρέιχεν εἰς τοὺς πάσχοντας κατάλληλον τροφὴν καὶ φάρμακα ἀπὸ τὰς ἰδιαιτέρας του ἀποθήκας.

Ἡ παράδοσις ἀναφέρει περὶ τοῦ βασιλέως Μπουταντάσα (341 μ.Χ.) ὅτι διέταξε τὴν οἰκοδόμησιν νοσοκομείων καὶ τὸν διορισμὸν ἰατρῶν εἰς ὅλα τὰ χωρία τῆς ἐπικρατείας του, καὶ ὅτι ἔκτισε καὶ ἄσυλα ἐπὶ τῶν κυριωτέρων ὀδικῶν ἀρτηριῶν διὰ τοὺς ἀομμάτους καὶ τοὺς ἀναπήρους. Συνέλεξεν ὅλας τὰς ἐπὶ τῆς ἰατρικῆς γνώσεις τῆς χώρας του εἰς ἐγκόλιον καὶ διέταξε νὰ διανεμηθοῦν ἀντίγραφα αὐτοῦ εἰς ὅλους τοὺς ἰατροὺς, ὅπως τοὺς χρησιμεύσῃ ὡς ὀδηγὸς κατὰ τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός των. Ὁ ἴδιος ἦτο πεπειραμένος χειρουργὸς καὶ ἐλέγετο ὅτι ἔφερε πάντοτε μαζί του, εἰς ὅλα του τὰ ταξίδια, σακκίδιον περιέχον χειρουργικὰ ἐργαλεῖα, διὰ νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ συντρέχῃ οἰονδήποτε ἐκ τῶν ὑπάρχοντων του ἔχοντα ἀνάγκην βοήθειας.

Ὁ βασιλεὺς Παρακράμα, ὅστις ἐβασίλευσεν ἀπὸ τὸ 1164-1189 μ.Χ., ἀνήγειρε τὸ θαυμαστότερον ἀπὸ τὰ νοσοκομεῖα τῆς Κεϋλάνης. Περιελάμβανε πελώριον θάλαμον δυνάμενον νὰ στεγάσῃ ἑκατοντάδας πασχόντων· συνάμα τὸ ἐφωδίασε μὲ ὄλα τὰ ἱατρικὰ ἐργαλεῖα καὶ σκεύη τὰ γνωστὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, διὰ τὴν ἀνελλιπῆ ἐκτέλεσιν ὄλων τῶν διοριζομένων θεραπειῶν: Ὁ κάθε ἄρρωστος εἶχε τὸ ἀποκλειστικόν του προσωπικόν, πού συνίστατο ἀπὸ ἓνα ἄνδρα καὶ μίαν γυναῖκα διὰ νὰ τὸν φροντίζουν καὶ ἡμέραν καὶ νύκτα, καὶ διέτασσε ὁ ἴδιος τὰς καταλλήλους διαίτας, ὅπως καὶ τὰ διάφορα εἶδη τροφῶν. Ἐπίσης ἔκτισε πολλὰς ἀποθήκας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν πάντοτε πλήρεις, καὶ ἐπέβλεπεν ὥστε νὰ εὕρισκωνται ἐκεῖ πάντοτε πρόχειρα ὅσα ἦσαν ἀναγκαῖα εἰς τοὺς

ἱατροὺς. Ἐπὶ πλεόν, δεδομένου ὅτι εἶχε καρδίαν πλημμυρίζουσαν ἀπὸ καλοσύνην, ἐπλησίαζε ὄλους τοὺς πάσχοντας μὲ μάτια γεμάτα συμπόνιαν.

Ἐκ παραλλήλου, ἐπειδὴ κατεῖχε ἐξαιρετικὴν μόρφωσιν καὶ ἦτο βαθὺς γνώστης τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης, ἐκάλει τοὺς ἱατροὺς οἱ ὁποῖοι εἰργάζοντο εἰς τὸ νοσοκομεῖον καὶ τοὺς ἀπηθύθινε λεπτομερεῖς ἐρωτήσεις ἐπὶ τῶν θεραπευτικῶν τῶν μεθόδων, καὶ ὁσάκις δὲν ἐνέκρινε αὐτὰς τοὺς ὑπεδείκνυε τὰ κατὰ τὴν γνώμην του σφάλματά των. Τοὺς ἐχάρασσε κατόπιν τὴν ὁδὸν τὴν ὁποίαν θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχον ἀκολουθήσει, συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπιστήμης, προσφέρων συχνὰ ἰδιοχειρῶς τὰ φάρμακα τῶν εἰς τοὺς ἀσθενεῖς.

Μετάφρασις

M. M. ΝΕΓΡΟΠΟΝΤΗ

ΜΙΚΡΑΙ ΜΑΙΕΥΤΙΚΑΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΑΠΕΒΙΩΣΕ ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ

ΕΝΩ ΕΝΗΡΓΕΙ ΚΑΙΣΑΡΙΚΗΝ ΤΟΜΗΝ

Τὴν 8.30 πρωινὴν τοῦ Σαββάτου, 16 Μαρτίου 1963, ἐνῶ ἐνήργει καισαρικὴν τομὴν εἰς ἐπίτοκον γυναῖκα, εἰς τὴν ἐπὶ τῆς Ἀκτῆς Μουτσοπούλου καὶ Σκουζέ 42 τοῦ Πειραιῶς μαιευτικὴν κλινικὴν του, ἀπέθανεν αἰφνιδίως συνεπεῖα ἐμφράγματος τοῦ μυοκαρδίου ὁ γνωστὸς χειρουργὸς Πέτρος Λειβαδίτης, ἑτῶν 60. Τὴν χειρουργικὴν ἐπέμβασιν, ἡ ὁποία εὕρισκετο εἰς τὸ τέλος της, ἐπεράτωσεν ὁ βοηθὸς τοῦ ἐκλιπόντος.

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΒΑΡΣΟΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΝ

Βαρσοβία.— «Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ φυτρώη αὔριον χορτάρι εἰς τοὺς δρόμους τῆς Πολωνίας καὶ νὰ γίνῃ ἡ χώρα μία μικρὰ δύναμις, ἓνα ἔθνος ἀδύναμων ἀνθρώπων, πού θὰ ἀδιαφοροῦν διὰ τὰ πάντα.» Μὲ τὰ λόγια αὐτὰ ὁ καρδινάλιος Βισίνσκι, πριμᾶτος τῆς Πολωνίας καὶ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Βαρσοβίας, κατεδίκασε κατ' αὐτὰς τὸ σχέδιον περὶ ἐλέγχου τῶν γεννήσεων, πού ὑποστηρίζεται ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν τοῦ κ. Γκομούλκα. Ὁ καρδινάλιος, πού

ἀπηθύθοντο εἰς τοὺς πιστοὺς τοὺς συγκεντρωθέντας εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἐθαγγελισμοῦ, εἰς Βαρσοβίαν, προσέθεσεν: «Ἄς λάβωμεν ὡς παράδειγμα τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσιν, ὅπου αἱ πολυμελεῖς οἰκογένειαι ἐνθαρρύνονται καὶ τυγχάνουν προστασίας. Ἡ ὑπερφηάνεια τῆς μητέρας ἄς μὴ γίνῃ, εἰς τὴν χώραν μας, συναίσθημα καταισχύνης.»

ΚΑΙ ἌΛΛΟ ΦΑΡΜΑΚΟΝ

ΠΡΟΚΑΛΕΙ ΒΛΑΒΑΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΓΚΥΟΥΣ

Οὐάσιγκτον.— Ὁ γερουσιαστὴς κ. Χάμφρεϋ ἀνέφερε σήμερον ὅτι ἡ ἀμερικανικὴ Ἵπηρεσία Τροφίμων καὶ Φαρμάκων λαμβάνει μέτρα πρὸς ἀπαγόρευσιν τῆς κυκλοφορίας βιταμινούχου φαρμάκου, ὀνόματι Μεναντίον, τὸ ὁποῖον χρηρηγούμενον εἰς ἐγκύους γυναῖκας, ὡς αἰμοστατικόν, προκαλεῖ εἰς μὲν τὴν μητέρα, μετὰ τὸν τοκετόν, ἵκτερον, εἰς δὲ τὸ βρέφος βλάβας τοῦ ἐγκεφάλου, σπασμούς καὶ τὸν θάνατον. Ὁ κ. Χάμφρεϋ ἀνέφερεν ὅτι ἔτερον φάρμακον, τὸ Μυλικόν, ἐξακολουθεῖ νὰ χρησιμοποιοῦται εἰς τὴν παιδιατρικὴν, παρ' ὅλον ὅτι θεωρεῖται ὡς ἐπικίνδυνον. Τοῦτο ἰσχύει καὶ δι' ἄλλα φάρμακα, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἤδη κριθῆ ὡς ἐπικίνδυνα διὰ τὴν υἱείαν.